

AUTOCUNOAȘTEREA ȘI ÎNTINDEREA DREPTULUI CONSILIERULUI DE A INVESTIGA GÂNDIREA UNEI PERSOANE¹

Av. George VLĂESCU

Abstract

The problem raised by this study is the overflowing complexity of the notion of self-discovery.

A complexity which, in the absence of pre-established axiological, curricular and normative benchmarks, leads to the extent of the counsellor's rights over the investigation of the counselee to be ridiculed, opening up the possibility of manipulation and violation of the counselee's freedom of thought.

Keywords: *knowledge, self-discovery, freedom, truth, conscience, legislation*

Legea educației naționale² conține, între altele, și unele reglementări lapidare cu privire la consilierea și orientarea școlară. Dar ce reprezintă o astfel de consiliere?

În general, se spune că ar fi un concept complex care pornește de la teoria dezvoltării imaginii și a controlului de sine și că și-ar avea originea în principiile psihologiei dezvoltării personalității.

Cert este că psiho-pedagogia îl abordează ca pe un concept indisolubil legat de *autocunoaștere* ori, așa cum spune unul dintre autorii contemporani, urmărește „abilitatea persoanei (copil, tânăr sau matur) de a-și rezolva singur problemele, de a-și asigura desfășurarea vieții în mod optim, prin însușirea/învățarea de cunoștințe și formarea de deprinderi, cât și a modului de punere în aplicare a acestora, în situații concrete”³. Revenind la economia aceleiași legi educaționale, deducem și faptul că persoana

---

¹ În cea mai mare parte, prezenta lucrare a fost inspirată din lucrarea autorului *Autocunoașterea aspect al activității de consiliere și orientare*, folosită în semestrul 2, anul universitar 2022-2023, la disciplina *Consiliere și orientare*, în cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad.

² Legea Educației Naționale nr.1/2011 a fost publicată în M. Of. al României nr. 18 din 10 ianuarie 2011.

³ Pop, V., *Consiliere și orientare, Nivelul II-Semestrul I*, Curs universitar editat în cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, 2022, p. 3.

îndreptățită să exercite consilierea este la nivelul învățământului primar cadrul didactic, la nivel secundar (gimnazial, liceal, școala de arte și meserii), un cadru didactic cu un grad mai înalt de specializare, iar la nivel terțiar specialistul, adică o persoană strict calificată, care se distinge de cadrul didactic⁴. În plus, actul normativ ne mai vorbește și de crearea unor unități conexe învățământului preuniversitar, precum centrele județene de resurse și asistență educațională, entități înzestrate cu acele prerogative care țin de organizarea și supravegherea orientării școlare și profesionale⁵.

Pentru a înțelege însă dificultatea exercitării și a întinderii dreptului de a consilia din perspectiva *autocunoașterii*, în cele ce urmează vom purcede la o scurtă trecere prin revistă a noțiunii.

1. „Cunoașterea”/„autocunoașterea” în general

Când vorbim despre *cunoaștere*⁶, primul gând care ne tresare în minte nu este despre teoriile lui Flavell. Ci despre conștientizarea sau înțelegerea faptelor și a informațiile cu care venim în contact. Privită astfel, adică fără o încărcătură super-elitistă, iar dicționarul explicativ⁷ consonează cu o asemenea descriere, cunoașterea pare-se a fi o chestiune intim legată de creație, una care a „mobilat” dintotdeauna gândirea omului.

Sigur că, asemenea oricărui alt termen de vocabular, și *cunoașterea* a dobândit de-a lungul timpului felurite nuanțe semantice, alunecări fonetice și abordări, în funcție de limbă, de specificul fiecărei etapei istorice, de domeniile la care se referă, de culturi, de contexte etc. Dar această problematică nu a schimbat în esență înțelesul noțiunii. Chiar și în limbajul uzual al postmodernității ea își păstrează semnificația primară anteenunțată, respectiv aceea de a dobândi sau a poseda cunoștințe și informații ori, într-o exprimare mai utilitaristă, de a dezvolta în om capacități și abilități (aptitudini și deprinderi) menite să-i facă viața mai ușoară. Asta nu înseamnă că noțiunea nu survolează și înțelesuri mai spectrale, mai particularizate, pe care le vom întâlni de regulă pe diversele paliere ale științelor, mai ales ale celor socio-umane.

⁴ La nivel de facultăți au apărut chiar departamente de consiliere și orientare în carieră, urmare a ordinului MECS nr. 070/2015.

⁵ Art. 99 alin. 6 lit. c) din Legea Educației Naționale nr. 1/2011.

⁶ În afara sensului uzual, amintim și faptul că, în filosofie, studiul *cunoașterii* face obiectul *epistemologiei* (teoria cunoașterii științifice), în psihologie științele cognitive, în timp ce de studiul general-uman al acesteia se ocupă *gnoseologia*.

⁷ Conform dicționarului explicativ al limbii române, cunoașterea reprezintă: „1. Acțiunea de a cunoaște și rezultatul ei. 2. Faptul de a poseda cunoștințe, informații date asupra unui subiect, asupra unei probleme; cunoștință. 3. A lua cunoștință în chip veridic de obiectele și de fenomenele înconjurătoare; a stabili în chip obiectiv natura, proprietățile unui lucru, relațiile dintre fenomene, a le da o interpretare conformă cu adevărul. 4. A avea sau a dobândi cunoștințe pe baza studiului, experienței; a fi luat cunoștință de ceva...”.

[accesat la 05.05.2023]. Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/cunoa%C8%99tere>

Prin urmare, abordarea holistică a *cunoașterii* ne-ar propulsa analiza într-un cadru complex, vast, situație în care noțiune nu se va lăsa ușor de cucerit, fie și în contextul în care am rezuma-o la cei doi monoliți axiologici, *libertatea* și *adevărul*. O încărcătură cu care vine din istorie și de care nu se poate disocia. Platon, de pildă, așeza la baza noțiunii valori fundamentale, precum credința, adevărul și justificarea, pe care moderniștii, începând cu gânditorii de avangardă ai sec. XVIII, le-au reeditat într-o dialectică materialistă și scientistă. În orice caz, toate aceste valori sunt astăzi studiate pe larg de către științele socio-umane și nu e cazul să le dezbatem aici. Amintim doar că asocierea cunoașterii cu libertatea și adevărul o regăsim și în prima Enciclopedică a lui Ioan Paul al II-lea, document în care se arată că „*Libertatea, dacă vrea să fie umanizatoare, trebuie să se orienteze mereu spre adevăr, adică spre ceea noi suntem în mod genuin, și trebuie să corespundă adevărului ființei noastre*”⁸.

Revenind însă la tematică noastră, am putea spune că piatra filosofală a oricărei forme de consiliere și orientare, dar și a progresului uman în general, o constituie *cunoașterea* ca proces funciar al unei gândiri libere și oneste.

În ceea ce privește, *autocunoașterea*, în teorie se spune că este o provocare care implică necesitatea cercetării și explorării propriei personalității, a propriilor calități și vulnerabilităților în raport cu sine dar și cu ceilalți. O provocare care trebuie abordată cu realism și cu luciditate, astfel încât persoana în cauză să devină conștientă de posibilitățile pe care le are și pe care le poate pune în valoare.

În realitate, cunoașterea și cu deosebire autocunoașterea, așa cum vom vedea, sunt termeni cu o profunzime axiologică mult mai adâncă. Totuși, ca să putem vorbi *in concreto* de consilierea și orientarea unei persoane sau a unui grup de persoane nu este suficient ca specialistul să dețină o cultură a cunoașterii impresionantă (ca summum de informație), fie ea și filosofică. Deoarece, în esență, el, specialistul, operează cu realități, iar realitățile, cum spune Noica, iese adeseori sărăcite de la întâlnirile cu filosofia⁹. Trebuie, în primul rând, ca persoana care consiliază să se bucure de o amplă și profundă cunoaștere a propriei persoane, fiindcă ar fi nepotrivit să primim sfaturi de la cel care nu se cunoaște pe sine. Și, pe de altă parte, trebuie bine înțelese mecanismele cunoașterii la nivelul personalității umane în general și a educabilului investigat, în particular, desigur pentru a-l putea consilia fără a-i friza spațiile intime ale intelectului și vieții private ocrotite juridic (și aici avem o mare problemă a științelor, așa cum vom arăta în continuare). Ori, toate acestea ne obligă la o analiză a cunoașterii/autocunoașterii din mai multe perspective, mai ales că nu există un domeniu științific care să satisfacă întru-totul noțiunea de cunoaștere a ființei umane.

---

⁸ Ioan Paul al II-lea, Omilia la încheierea celui de-al 46-lea Congres Euharistic Internațional, Wrocław, 1 iunie 1997, n. 5, cpv. 5 Apud. Zenon Card. Grochowski., *Adevărul și libertatea: o problemă fundamentală*. În: Revista Institutului Teologic Romano-Catolic din Iași, Anul XIII, nr. 26, 2010, Ed. Sapienția, Iași, 2010, p. 46.

⁹ C. Noica, *Povestiri despre om*. București: Humanitas, 2013, p. 182.

2. Ce ne spun științele pedagogice despre cunoaștere/autocunoaștere?!

De regulă, pedagogia folosește concluziile psihologiei și aserțiunile unor științe. Astfel că pedagogul, deși tangent profesional cu toate preocupările vieții, cel puțin la nivel secundar și terțiar nu se poate substitui întru totul psihologului, filosofului și nici altor specialiști din domenii care s-ar intersecta cu cunoașterea ființei umane. Așa se face că, în general, *cunoașterea* nu este abordată de pedagogie în vastitatea și complexitatea ei conceptuală. Nici nu ar avea cum. Ci doar ca o activitate asociată *instruirii* (ca parte integrantă a educării). O activitate despre care Miron Ionescu ne spune în celebra sa carte „*Instrucție și educație*”, devenită „evanghelie” a birocrăției educaționale românești, că privește „*acțiunea complexă de informare, de înzestrare a elevilor cu cunoștințe, de transmitere și însușire de cunoștințe, de îmbogățire a experienței cognitive, de lărgire a orizontului cultural, științific și tehnic, de formare a abilităților*”¹⁰.

Cam aceleași formulări neatractive, redundante și care tind a spune totul dar transmit foarte puțin, le regăsim în multe manuale de pedagogie, aproape „trase la indigo”. Cunoașterea de sine a ajuns astfel să fie fosilizată la câteva aspecte banale, cum ar fi unele jocuri de calculator sau aserțiuni generale, de genul că ar fi dinamică sau că ar avea la bază experiența de viață ce vine odată cu vârsta etc. Tot pedagogia ne mai vorbește și de importanța deosebită a autocunoașterii, spunându-ne că este mai relevantă chiar și decât evaluările psihologice sau aprecierile externe deoarece ar privi „*confruntarea impresiilor despre sine cu cele ale altora și extragerea unei concluzii realiste, punerea în balanță a realizărilor personale, potențialităților, calităților și trăsăturilor individuale etc. de care individul este conștient că le are și le poate pune în valoare*”¹¹. Într-adevăr, pedagogia are dreptate. Autocunoașterea este importantă. Dar la ce folosesc toate asemenea truisme din moment ce nimeni nu știe cum se ajunge într-un asemenea punct, ori care sunt metodele care-i permită omului accesul ?!

Se pare totuși că pedagogia acestui început de mileniu se complăce în poziția de „purător de cuvânt” al altui pedagog numit „psihologie”. Fiindcă plasează întreaga problematică a autocunoașterii consilierului, specialistului psiholog, despre care ne spune că o pune în practică „*prin activități personalizate cu elevii/părinții/profesorii*”¹², deși, așa cum vom vedea, psihologia este încă departe de a fi descoperit cheia dezlegării problemei.

¹⁰ M. Ionescu, *Instrucție și educație*. Ediția a III-a revizuită și adăugită. Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2007, p. 82.

¹¹ M. Jigău (coord. Științific), *Consiliere și Orientare. Ghid*. București: CNROP, 2000, p. 21. [accesat la 05.05.2023]. Disponibil: <https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2000/08/Ghid-Consiliere-si-Orientare.pdf>

¹² Ibidem.

3. Care sunt supozițiile științelor psihologice despre cunoaștere/auto-cunoaștere?!

Din perspectiva obiectului de studiu, *cunoașterea* la nivelul științelor psihologice ar trebui să fie la „ea acasă”, chiar dacă noțiunea aparține „de baștină” filosofiei. Fiindcă aplecându-ne scrupulos asupra literaturii psihologice, constatăm că există o mai mare preocupare față de cercetarea acurateței percepției, socotindu-se că se face astfel o treabă științifică (bazată pe măsurători, metode, demonstrații și finalități). Numai că în momentul în care se atentează la cunoașterea gândirii persoanei, a gândirii despre gândire, fiindcă în fond asta ne interesează, măsurătorile încep să patineze, iar opiniile științifice se evaporă.

Într-o altă ordine de idei, se admite *inter alia* că noțiunea *cunoașterii* reprezintă un îndemn la adresa conștiinței omului, al propriei măsuri și al dezvoltării sale armonioase, însă toate aceste probleme legate de „conștiință”, de „propria măsură” și de „dezvoltarea armonioasă” invită deja psihologia la „banchetul” cu o sumedenie de alte științe (pedagogie, sociologie, economie, drept etc.), dar mai ales cu filosofia. De pildă, dacă ne încumetăm să analizăm retrospectiv felul în care psihologia s-a străduit să algoritmizeze procesul cunoașterii ființei umane în secolul trecut, observăm că aceasta și-a fundamentat noțiunea (*cunoașterea*) pe cele 2 elemente folosite de antici în explicarea omului: *a fi (esse)* și *a cunoaște (cogitare)*. Desigur, în cadrul unui proces în care se spune că *eul* întâlnește *sinele*¹³, adică persoana comunică cu sinele relevând *conștiința de sine*. Ceea ce s-ar traduce prin a deveni *conștient de propria ființă*, iar acest moment ar desemna, în opinia specialiștilor psihologi, așa-zisa trezire sau conștientizare a diferitelor aspecte ale vieții¹⁴.

Și, totuși, metodele științifice ale „trezirii” au rămas într-o veșnică nedeslășire. Ambițioasă din fire și din interes, psihologia continuă firul cercetărilor primei părți a secolului trecut, stăruind asupra instanțelor care guvernează viața psihică a omului sub celebra triadă freudiană formată din *sine*, *eu* și *supraeu*¹⁵. În cuprinsul acestei teorii, *sinele* (considerat a fi recipientul și organizatorul tuturor opuselor¹⁶) sau mai bine-zis *realizarea sinelui* devine scopul suprem al psihicului. Astfel, arhetipul sinelui format din reunirea contrariilor¹⁷, cum spune Gordon W. Allport, ar conduce la apariția conceptului *autorealizării de sine*¹⁸. Ipoteză care explică dificultatea drumului către *sine*, dat fiind că eșecul sau greșeala ne pot întâmpina

¹³ Sinele la Jung reprezintă „fața” și „umbra omului”.

¹⁴ V. Gonța, E. Roșcan, *Criza cunoașterii de sine*. În: Psihologie Revista Științifico-Practică, volumul 39, nr. 2, 2021, p. 68.

¹⁵ Mai înainte de aceste trei instanțe ale vieții psihice, adică până la începutul secolului trecut, aveam: inconștient, preconștient și conștient.

¹⁶ Jung, C.G., *Arhetipurile și inconștientul colectiv*. București: Ed. Trei, 2003, p. 536.

¹⁷ Bine-rău, divin-omenesc etc.

¹⁸ F. E. Edinger, *Întâlnire cu Sinele*. Traducere de Jalba-Soimaru E. București: Ed. Nemira, 2016, p. 79.

oricând. În orice caz, psihologia susține că aceste abordări au adus omul în fața unei concepții care ar fi schimbat viziunea asupra propriei persoane și, implicit, asupra lumii per ansamblu. Tot ce se poate! Doar că toate aceste elucubrații abstracte de explicare a mecanismelor cunoașterii ființei și de cuantificare a ei cu ajutorul testelor și a unor explozii de criterii și metode clinice și experimentale, mai mult sau mai puțin științifice, mai mult sau mai puțin adecvate, demonstrează un lucru cert. Și anume că psihologia se află încă departe de elucidarea fenomenul în sine - *cunoașterea persoanei* - ca să nu mai vorbim de *destin*. Iar Allport, de pildă, raliindu-se majorității psihologilor, nu are nicio rețineră în a recunoaște că „*Nici o persoană nu poate înțelege complet o altă persoană pentru că nici un om nu împărtășește direct motivele, gândurile și sentimentele celuilalt. Singurul eu la care avem acces este eul propriu*”¹⁹.

În aceste condiții, consilierea ridică o interogație capitală: Cine poate decide pentru altul ce este bine? Sau cine se cunoaște pe sine într-atât încât să acceadă la cunoașterea altuia și să-i dea și sfaturi?

4. Ce ne transmit gânditorii antici despre cunoaștere/autocunoaștere?!

Indiscutabil, omul vechi a fost mult mai atras și mai preocupat față de latura sa lăuntrică. Iar vestigiile acestei griji față de sine, fundamentate îndeobște pe credința în Creator, se găsesc diseminate pretutindeni. În scrieri, în pilde, în diverse izvoare istorice. Totuși, problema axiologică a autocunoașterii și mai ales a mecanismelor atingerii ei se pierde în culisele celebrei învățături antice, „*Cunoaște-te pe tine însuși*”²⁰. Butadă care este atribuită lui Thales din Milet, dar care pare-se să înregistreze o vechime de cca. 4500 de ani, precedându-l cu mult pe geometru.

Aceasta proverbială învățătură pare să conțină poate cea mai adâncă și mai teribilă provocare a intelectului uman: *cunoașterea ființei*. Ea este expresia gândirii străvechi asupra cunoașterii „*conștiinței gânditoare*”, cum o numește Noica²¹. O cunoaștere a cărei răsplată este și mai ispititoare din moment ce proverbiala inscripție ne promite că „*astfel vei cunoaște Universul (viitorul) și zeii*”. În alte cuvinte, desăvârșita cunoaștere sau cunoașterea viitorului se află chiar sub ochii noștri și implică cercetarea naturii ființei deopotrivă umane și divine, un studiu mult prea profund și misterios decât ar putea încăpea în imaginația noastră postmodernistă.

¹⁹ G.W. Allport, *Structura și dezvoltarea personalității*. Traducere de Herseni I. București: Editura didactică și pedagogică, 1991, p. 493.

²⁰ Butada „*Cunoaște-te pe tine însuși și vei cunoaște Universul (viitorul) și zeii*” reprezintă traducerea din latină a lui „*Noscete ipsum et nosces universum et deos*” care, la rândul ei, provine din greaca veche *Gnothi seauton*, ultima fiind inscripționată pe frontispiciul templului lui Apollo din Delfi de pe Muntele Parnassus (Grecia).

²¹ C. Noica, *Povestiri despre om*. București: Humanitas, 2013, p. 190.

Interesant este că acestei enigme Jung reușește să-i surprindă în mod magistral una dintre fațete. Astfel, psihologul elvețian ne spune că tot ceea ce omul nu vrea să cunoască despre sine sfârșește prin a se transforma în *destin*. De altfel, mesajul inscripției din Delphi a inspirat opiniile multor clasici. Hegel, de pildă, spune că reprezintă adevăratul izvor al cunoașterii, iar dintr-un anumit unghi inscripția îl determină pe Edgar Morin în plin secol al tehnicizării omului să rețină că „*A privi corect lumea înseamnă a privi în noi înșine*”²².

Este adevărat că Antichitatea nu ne-a furnizat date privind modalitatea prin care putem atinge autocunoașterea. Și totuși ne-a transmis direcția (cunoașterea de sine) și câteva informații orientative. Respectiv faptul că trebuie să-i prețuim pe zei și să nu îndrăznim să ne ridicăm deasupra lor. Ori chiar și așa mesajul conține o axiologie teologică colosală care, dacă ar fi să-i dăm crezare, ar spulbera orice discuție asupra chestionarelor și constructelor raționaliștilor științifici atât de obsedați de „mitomanie” și analitică.

Și, ca un exemplu comparativ care posibil să nu fie cel mai bine ales, anticii pătrundeau în mintea răufăcătorului (infractorului) utilizând formule atât de elaborate (pierdute astăzi) încât prin întrebări din aproape în aproape ajungeau fără greș la aflarea a adevărului. Capacitatea lor psihologică era net superioară moderniștilor care au înlocuit *gândirea* cu aparatura tehnică și digitală, cu poligraf (biodetectoarele de minciuni), precizând, ca amuzament, și faptul că acestea din urmă au fost declarate recent de către Înalta Curte de Casație și Justiție ca fiind nelegale, imperfecte și cu rezultate incerte²³.

5. Până unde au consilierii dreptul să investigheze gândirea unei persoane?!

Strict „juridicește” răspunsul pare a fi favorabil din moment ce consilierea și orientarea sunt reglementate la nivel regional²⁴ și la nivel național²⁵, iar autorităților locale le revin atribuții exprese cu privire la asemenea activități²⁶. Însă pentru a porni în căutarea unui răspuns mai elaborat ar trebuie să analizăm cu atenție dreptul la intimitate al omului din perspectiva libertății de gândire²⁷. Un

²² Apud M. Zlate, *Omul față în față cu lumea*. București: Ed. Albatros, 1988, p. 304.

²³ Dec. Î.C.C.J. nr. 1894/2012, pronunțată în dosarul nr. 5130/101/2010.

²⁴ *Declarația Asociației Internaționale de Orientare Școlară și profesională adoptată la Stockholm (1995)*.

²⁵ Legea Educației Naționale nr.1/2011 prevede la art. 65 alin. (4) că planurile-cadru și programele școlare se aprobă prin ordin al ministrului, lucru care a permis introducerea disciplinei de consiliere și orientare școlară și profesională în trunchiul comun.

²⁶ Art. 99 alin. (6) lit. c) din Legea Educației Naționale nr.1/2011 atribuie în sarcina Centrul județean de resurse și asistență educațională (unitate conexă învățământului preuniversitar) organizarea, coordonarea, monitorizarea și evaluarea serviciilor de evaluare, de orientare școlară și profesională.

²⁷ Forul interior al unei persoane (gândirea, conștiința și religia) este cel care asigură individualitate persoanei, diferențiind-o ca și individ. Acestea sunt considerentele pentru care Convenția Europeană a Drepturilor Omului

drept fundamental al oricărei ființe umane și în legătură cu care Richard Glen Boire spunea cândva că: „*Nimic nu este mai privat, mai intim, care să aparțină mai mult sferei suveranității individuale decât mediul intern al minții sau intelectului persoanelor. Dreptul unei persoane la libertate, autonomie și confidențialitate asupra propriului intelect este situat în nucleul a ceea ce înseamnă a fi o persoană liberă*”²⁸.

În aceste condiții, mai poate avea consilierul dreptul să intre în cel mai intim și misterios for al omului, conștiința, doar pentru că un legiuitor sau altul a hotărât astfel? Și, dacă nu, cum rămâne cu demersurile atât de insistente ale psihologiei de a sonda mintea altora? Ar putea oare să experimenteze pe cobai? Pesemne că nu²⁹. Sigur că, în ceea ce privește specia umană, un răspuns afirmativ ar întâmpina mari dificultăți de legitimare, în primul rând din perspectiva drepturilor omului. Știut fiind și faptul că prin activitatea de consiliere și orientare investigatorul intră într-un microcosmos al individualității umane unde granițele care „separă” zonele permise explorării de cele protejate juridic (a căror încălcare reprezintă violarea dreptului), sunt extrem de fine și de oscilante. Sunt atât de sensibile încât i-ar pune în cumpănă și pe cei mai experimentați juriști. Și atunci ne întrebăm, cum se va descurca consilierul: asumându-și riscul ce decurge dintr-o asemenea încălcare sau parcurgând studii aprofundate de drept?! Sigur că întrebările sunt retorice, dar implicațiile suscită realități teribile. Și fiindcă am adus discuția în punctul violării spațiului cognitiv, se cuvine să arătăm și faptul că profesorul Constantin Dulcan încearcă într-una din cărțile sale să răspundă la întrebarea dacă „*gândim sau suntem gândiți*”. Prilej cu care reputatul psihiatru argeșean reține că „*A gândi cu adevărat înseamnă a te simți liber. A fi subjugat de modele străine fie înseamnă a fi sclav, înseamnă a renunța la statutul de ființă umană...*”³⁰. Prin urmare, în accepțiunea autorului, opinie la care ne raliem întru-totul, cunoașterea ar trebui să reprezinte o provocare intelectuală a libertății conștiinței.

Apropiindu-ne de încheiere, putem spune că oricâtă încredere am acorda psihologiei sau consilierului „specializat”, pe lângă primejdia care amenință libertatea omului, întâmpinăm și fatidicitatea obiectivului. Adică, imposibilitatea specialistului de a atinge performanța cunoașterii ființei umane. Fiindcă, așa cum am arătat, acesta este pus în fața unei provocări utopice, care implică o cunoaștere interdisciplinară desăvârșită, dar și o investigație ciclopică al cărei investigat ar trebui să fie, mai înainte de toate, investigatorul.

Așadar, suntem încredințați că dacă într-o bună zi omul ar reuși să se cunoască pe sine, realizarea acestui „miracol” nu s-ar putea sustrage libertății de conștiință și dorinței vibrante de adevăr (adevărul te eliberează). Fiindcă autocunoașterea nu

---

Protejează viața privată, dar și forul interior al ființei umane. Chiriță, R., Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații, ediția a 2-a, București: Ed. C.H. Beck, 2008, p. 522.

²⁸ R.G. Boire, *On Cognitive Liberty*. Part IV. În: *Journal of Cognitive Liberties* 4(1) 2003, p. 10.

²⁹ Făcând abstracție de nerecunoașterea conștiinței la acest regn, credem că într-o societate ideală ar trebui protejate până și vietăți.

³⁰ D.C. Dulcan, *Somnul rațiunii*. Cluj-Napoca: Ed. EIKON, 2014, p. 131.

poate fi decât apanajul unei minți libere și educate, care nu se naște în laboratoarele științelor, ci sub grija familiei, a școlii și a propriilor idealuri. Ea nu încapă nici în laboratoarele științelor juridice, mult prea mărginite și preocupate de actele exterioare ale conduitei umane. Și, atunci, poate n-am fi atât de surprinși să descoperim că pașii elementari în această direcție sunt chiar povețele oracolului din Delphi: *să-l prețuim pe Creator și niciodată să nu ne credem mai presus de El.*

Referințe bibliografice:

1. Allport, G.W., *Structura și dezvoltarea personalității*. Traducere de Herseni I. București: Editura didactică și pedagogică, 1991.
2. Boire, R.G., *On Cognitive Liberty*. Part IV. În: *Journal of Cognitive Liberties* 4(1) 2003.
3. Chiriță, R., *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații*, ediția a 2-a, București: Ed. C.H. Beck, 2008.
4. Dicționarului explicativ al limbii române. [accesat la 05.05.2023]. Disponibil: <https://dexonline.ro>
5. Dulcan, D.C., *Somnul rațiunii*. Cluj-Napoca: Ed. EIKON, 2014.
6. Edinger, F. E., *Întâlnire cu Sinele*. Traducere de Jalba-Soimaru E. București: Ed. Nemira, 2016.
7. Gonța, V., Roșcan, E., *Criza cunoașterii de sine*. În: *Psihologie Revista Științifico-Practică*, volumul 39, nr. 2, 2021.
8. Ioan Paul al II-lea, Omilia la încheierea celui de-al 46-lea Congres Euharistic Internațional, Wrocław, 1 iunie 1997, n. 5, cpv. 5 Apud. Zenon Card. Grochowski., *Adevărul și libertatea: o problemă fundamentală*. În: *Revista Institutului Teologic Romano-Catolic din Iași, Anul XIII, nr. 26, 2010, Ed. Sapienția, Iași, 2010.*
9. Ionescu, M., *Instrucție și educație*, Ediția a III-a revizuită și adăugită. Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2007.
10. Jigău, M. (coord. științific), *Consiliere și Orientare. Ghid*. București: CNROP, 2000, p. 21. [accesat la 05.05.2023]. Disponibil: <https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2000/08/Ghid-Consiliere-si-Orientare.pdf>
11. Jung, C.G., *Arhetipurile și inconștientul colectiv*. București: Ed. Trei, 2003.
12. Legislație și jurisprudență.
13. Noica, C., *Povestiri despre om*. București: Humanitas, 2013.
14. Pop, V., *Consiliere și orientare, Nivelul II-Semestrul I*, Curs universitar editat în cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, 2022,
15. Zlate, M., *Omul față în față cu lumea*. București: Ed. Albatros, 1988.